

Mastičkář – analýza jazyka

Musejní Mastičkář – asi polovina 14. stol.; pozůstatky prim. prav.: *rs, th* (t).

Mastičkář drkolenský – z období 1365–1385.

Pramen: V. Černý: Staročeský mastičkář. Praha: 1995.

Hláskosloví

- 1) *ě > e*: (*turnajě, tkajě, sě, dobřě*); mladší drkolenský zlomek obsahuje slova s provedenou ztrátou jotace: *dobře*.
- 2) *'u > i*: *juž, ptajú, chc' u, ot'cu; liudem, túto mastiú; stojiu x choz' u, pěstiu x lícu*; drkolenský zl. – podoby přehlasované: *ukráci*.
- 3) Nprovedená změna *ú > ou*: *jsú*.
- 4) Nprovedená změna *ó > uo*: *mój*.
- 5) Zachována skupina *šč*: *ješče*.
- 6) Pobočné slabiky: *jmá*; drkolenský má častěji již pobočnou slabiku odstraněnou: *máš*.
- 7) Průvodní vokály *u r a l* sonans: *milčeti, birzo*; v drkolenském už je průvodních vokálů méně.

Morfologie

- 1) 1. os.sg.: *běžu, choz' u, ploziu*; drkolenský též, ale často už novotvary s *-m*: *běžím (zaplaci)*.
- 2) Jednoduché minulé časy jsou běžné: *počěchu* (aor.), *bieše* (impf.).
- 3) Časté duálové tvary: *Budevě bohata* (mastičkář a Rubin).
- 4) Časté imperativy *věz, viz*.
- 5) Opisné pasivum zcela ojedinělé: *jest psáno*.
- 6) Přechodníky ojedinělé: *zapivši všě* (fem.).

Syntax

- 1) Verš se sdruženým rýmem; rýmy mnohdy vynalézavé.
- 2) Věta pokrývá 1–2 verše.
- 3) Převážně jednoduchá souvětí.
- 4) Archaické spojovací výrazy: *ežť, kak*, časté *ť*.
- 5) Dialog.
- 6) Zjišťovací otázky s *-li*: *Rubíne, skoro-li mé masti budú?*
- 7) *Silete!*

Slovní zásoba

- 1) Převážně nepříznakové centrum slovní zásoby.
- 2) Příznakové vrstvy:
 - 2a) Archaismy: *jáz, mečen 'zbit', l'utné rány 'kruté', nem, strýna 'teta', prhy 'otrubový chléb'*;
 - 2b) frazeologismy: *dadie kvapa 'vyženou jí', bekáš na mě svým žvádlem*;
 - 2c) náb. terminologie: *Boží synu, svatý Duše*;
 - 2d) latina;
 - 2e) němčina: *Rubíne, vo pistu kvest?*
 - 2f) propria;
 - 2g) lékařské termíny: *zpara, dávný lékař, tymián, myrra*.
 - 2h) expresiva: *šalk 'šelma', chlapýš, nevěstka*.
- 2i) deminutiva: *ovčičky*.
- 2j) synonyma: *k rozličnému neduhu ... pakosti*.
- 2k) neologismus: *ščinomati* (< *ščina* 'moč', analogicky tvořeno podle aromat)
- 2l) vulgarismy.